

CENTRIA
ammattikorkeakoulu

Miksi olemme täällä tänään?

Tavoitteenamme on tukea henkilöstöämme ja varmistaa, että TKI-toiminta perustuu eettisesti kestäviin periaatteisiin.

Tutkimusetiikan webinaarit CSS-yhteistyössä (syksy 2025)

- Webinaari I, 31.10.2025 klo 13–14

Käsitteet ja tutkimusetiikan huomiointi hanketta suunniteltaessa

- Webinaari II, 14.11.2025 klo 13–14

Tutkimusaineisto, suostumukset ja tietosuoja

- **Webinaari III, 28.11.2025 klo 13–14**

Hankkeen päätös, TENK, HTK-ohje ja tekoäly

Keitä olemme

- Hanna-Riina Aho, FM, AmO, tutkimusetiikan tukihenkilö, viestinnän lehtori, Centria.
- Pauliina Kesonen, väitöskirjatutkija, TtM, sh (AMK), lehtori ja tutkimusetiikan tukihenkilö, Satakunnan ammattikorkeakoulu
- Seppo Pamppunen, väitöskirjatutkija (Tuni), KM, lehtori ja Satakunnan ammattikorkeakoulun ihmistieteellisen eettisen toimikunnan puheenjohtaja, SAMK
- Seliina Päällysaho, tutkimuspäällikkö, FT, KTM, AmO, tutkimusetiikan tukihenkilö, Seinäjoen ammattikorkeakoulun ihmistieteellisen eettisen toimikunnan sihteeri, SEAMK

Sisältö

- Hankkeen päättyessä
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK)
- HTK-ohje ja HTK-loukkaus
- Tekoäly
- Päätössanat

Hankkeen päättyessä aineiston avaaminen tai tuhoaminen

- Jos aineistohallintasuunnitelmassa sanotaan, että aineisto tuhotaan hankkeen jälkeen, tästä pitää huolehtia. Esim. webropol-kyselyt tms. eivät saa unohtua ko. palvelimelle.
- Aineiston avaamisesta on informoitava tutkittavia

Immateriaalioikeudet

- Tutkimuksen tuloksena syntyy
 - Raportteja
 - Videoita
 - Kuvia
 - Tietokoneohjelmia
 - Menetelmiä
- Keksintöjä voidaan patentoida
- Tekijänoikeus suojaa
- Omistajuus voi jakaantua partnereiden kesken
- Lainsäädäntö voi vaikuttaa asioihin
- Rahoittaja voi säätää omistajuutta

TENK - TUTKIMUSEETTINEN NEUVOTTELUKUNTA

- Vuonna 1991 perustettu opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelin
- Käsittelee tieteelliseen tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja edistää tutkimusetiikkaa
- Asetuksen mukaan TENK
 - vahvistaa tutkimuseettisten periaatteiden mukaista toimintakulttuuria
 - harjoittaa tutkimuseettistä valistusta ja koulutusta
 - kehittää vilppiä selvitämisprosessia
 - tiivistää verkottumista kansallisesti ja kansainvälisesti
 - kehittää avointa tiedottamista
 - hyödyntää hyviä kansainvälisiä käytänteitä suomalaisessa tutkimuseettisessä kulttuurissa
- TENK takaa tutkimuksen eettisyyden ja laadun
- TENK valvoo hyvää tieteellistä käytäntöä

TENK - TUTKIMUSEETTINEN NEUVOTTELUKUNTA

OHJEET

- Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK)

[Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023 \(PDF\)](#)

- Ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi

[Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019 \(PDF\)](#)

HYVÄ TIETEELLINEN KÄYTÄNTÖ (HTK 2023 -OHJE)

- Suomessa tiedevilpistä ei ole säädetty lailla, vaan hyvä tieteellinen käytäntö (HTK) perustuu tiedeyhteisön itsesäätelyyn.
- HTK-ohje on laadittu suomalaisen tiedeyhteisön yhteistyönä ohjaamaan hyvää tieteellistä käytäntöä sekä sen loukkausepäilyjen käsittelyä
- Suomalaiset yliopistot, ammattikorkeakoulut sekä tutkimuslaitokset, ovat allekirjoituksellaan sitoutuneet noudattamaan näitä yhteisiä pelisääntöjä.
- Hyvää tieteellistä käytäntöä tulee noudattaa myös hankkeissa, ja se sitoo tutkijoiden ohella myös yhteistyökumppaneita, kuten esimerkiksi yrityksiä tai muita organisaatioita.
- HTK-ohje kuvaa hyvän ja huonon tieteellisen käytännön, mutta ei kuitenkaan ota kantaa siihen, miten tulee toimia, jos hyvää tieteellistä käytäntöä ei noudateta. Seuraamusten toimeenpano kuuluu siis tutkimusorganisaatioiden vastuulle

HYVÄN TIETEELLISEN KÄYTÄNNÖN PERUSPERIAATTEET

Luotettavuus

Varmistetaan tieteellisen toiminnan laatu suunnittelussa, menetelmissä, analyyseissä ja voimavarojen käytössä.

Rehellisyys

Suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan tieteellistä toimintaa sekä raportoidaan ja viestitään siitä avoimesti, oikeudenmukaisesti, puolueettomasti ja yksityiskohtia salaamatta.

Arvostus

Osoitetaan arvostusta kollegoita, tieteellisen toiminnan osapuolia, yhteiskuntaa, ekosysteemejä, ympäristöä ja kulttuuriperintöä kohtaan.

Vastuunkanto

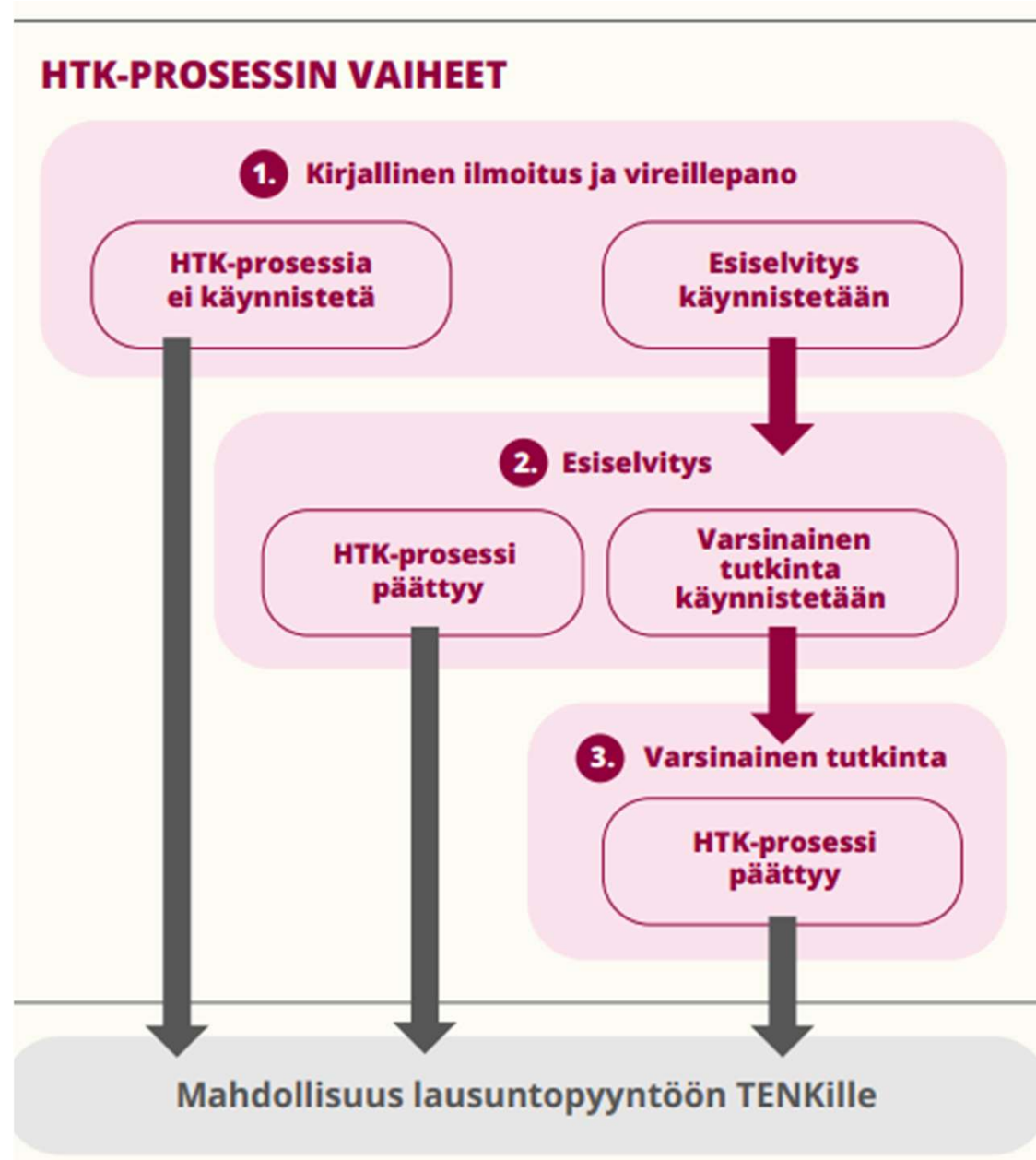
Kannetaan vastuu tieteellisen toiminnan koko elinkaaresta, joka alkaa ideasta ja ulottuu hallintaan, koulutukseen, ohjaukseen, toteutukseen, julkaisemiseen ja vaikutuksiin.

CSS tutkimusetiikka-webinaari syyskuu 2025

HTK-LOUKKAUS

- Hyvän tieteellisen käytännön vastainen toiminta rikkoo hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita sekä vahingoittaa tieteellisen toiminnan laatua, uskottavuutta, tekijyyttä tai yhteistyötä.
- Toiminta voi myös olla lainvastaista, jolloin siihen liittyviä tekoja käsitellään HTK-prosessin lisäksi erillisissä viranomaismenettelyissä tai oikeusprosesseissa.
- HTK-loukkauksena pidetään
 - tahallista vakavaa hyvän tieteellisen käytännön vastaista toimintaa
 - toimintaa, jossa huolimattomuudesta tai välinpitämättömyydestä on vakavasti laiminlyöty hyvää tieteellistä käytäntöä, vaikka sitä olisi ollut mahdollisuus noudattaa
 - tietämättömyydestä johtuvaa vakavaa hyvän tieteellisen käytännön laiminlyöntiä, joka on seurausta siitä, että asioista ei ole otettu selvää, vaikka siihen olisi ollut mahdollisuus.
- Mm. sepittäminen, vääristely, plagiointi, piittaamattomuus

HTK-PROSESSI

TUTKIMUSETIIKAN TUKIHENKILÖ

- **Mikä on tutkimusetiikan tukihenkilö?**
 - Korkeakoulun nimetty asiantuntija, joka tukee henkilöstöä ja opiskelijoita tutkimusetiikkaan liittyvissä kysymyksissä.
 - Toimii matalan kynnyksen neuvonantajana kaikissa tutkimusprosessin vaiheissa.
- **Keskeiset tehtävät**
 - Ohjaa Hyvän tieteellisen käytännön (HTK) soveltamisessa korkeakoulun TKI-toiminnassa.
 - Neuvoo tutkimusetiikkaan liittyvissä asioissa.
 - Sparraa tutkimus- ja hankesuunnittelua eettisestä näkökulmasta.
 - Auttaa tunnistamaan ja ehkäisemään HTK-loukkauksia
 - Edistää tutkimusetiikan kulttuuria ja osaamista korkeakoulussa.
- **Milloin kannattaa olla yhteydessä?**
 - Kun tarvitset varmistusta tutkimuseettisiin käytäntöihin tai HTK-periaatteisiin.
 - Kun kohtaat epäselvyyksiä aineiston keruussa, käsittelyssä, julkaisemisessa tai tekijyydessä.
 - Kun haluat varmistaa, että tutkimus toteutetaan läpinäkyvästi, vastuullisesti ja luotettavasti.
- **Tukihenkilön tavoite**
 - Tukea tutkijoita ja TKI-toimijoita tekemään eettisesti korkeatasoista ja vastuullista tutkimusta.

Tekoälyn etiikka

- Arvot, jotka ohjaavat älykkäiden teknologioiden kehittämistä ja käyttämistä eli etiikka on kehittäjien ja käyttäjien “asia”.
- Tekoälysovellukset toimivat sen mukaan, miten ne on
 - ohjattu toimimaan ja/tai
 - millä datalla niitä on opetettu
- Edellyttää lukutaitoa ja kansalaistaitoja
- Tekoälyn käytön sopivuuden arvioiminen = Ilman kestävää eettistä työskentelyä ja riskien hallintaa projektin koko elinkaaren aikana, eri tasoiset riskit mahdollisia ja jopa todennäköisiä

Tekoälyyn liittyviä eettisiä kysymyksiä

- Muuttuvatko meidän eettiset ongelmat siis sittenkään?
- Tietokoneiden vai ihmisten eettisyys?
- Teknologia kehittyy nopeammin kuin lainsäädäntö
- Onko tasavertaisuutta mahdollista saavuttaa tekoälyn käytössä?
- Mitä on läpinäkyvyys: Mihin kielimallit, kuten Chat GPT viittaa?
- Tai miten eri sovellukset toimivat? Valvonnan vaikeus.
- Miten ja mihin data "varastoituu"?
- Tietosuoja, esim. Henkilötietojen ja yrityksen "salaisuuksien" kohdalla
- Tekijänoikeudet:
 - Kuka omistaa tekijänoikeuden tekoälyn tuottamaan materiaaliin?
 - Entä mitä tapahtuu oikeuksille, kun sovellusten taustalla olevaa verkkoa koulutetaan?
- Ympäristövaikutukset
- Työelämän muutos ja sen aiheuttamat ristiriidat

Tekoäly CSS korkeakouluissa

Jokaisella ammattikorkeakoululla on tekoälypolitiikkansa.

Työntekijöiden on pysyttävä ajan tasalla organisaationsa tekoälyohjeistuksista ja niissä tapahtuvista muutoksista. Tekoäly kehittyy nopeasti, mikä heijastuu myös organisaatioiden ohjeisiin toisinaan hyvinkin lyhyellä aikavälillä.

TENK "tekoälyohjeistus" tulossa

- TENK tekee paraikaa ohjetta tekoälyn käytöstä, valmis kesäkuussa 2026.
- Taustalla ohjeena EU:n ohje: [Artificial Intelligence \(AI\) in Science - Research and innovation](#)
- Ottanee kanta oikolukuun tekoälyn avulla, mutta on ymmärrettävä oikoluvun ja kielen tuottamisen välinen ero
- Vastuulliseen käyttöön tarvitaan organisaation tukea
- Luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto koskevat myös tekoälyn käyttöä

Ohjeessa otetaan kantaa todennäköisesti

- Tekoäly ei saa tekijyyttä
 - Vinoumat
 - Ympäristövaikutukset
 - Keinotekoiset aineistot
 - Asiantuntija- ja arviointitehtävät
- ORGANISAATIOIDEN ON SILTI
TEHTÄVÄ OMAT OHJEENSA OMAAN
TOIMINTAYMPÄRISTÖÖNSÄ

Lähteitä

- Euroopan parlamentti ja neuvosto. (2024). Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1689 tekoälyä koskevista yhdenmukaisista säännöistä ja tiettyjen unionin lainsäädäntötoimien muuttamisesta (tekoälysäädös). Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1689>
- European Commission. (2024). Living guidelines on the responsible use of generative AI in research. ERA Forum / OECD.AI. <https://oecd.ai/en/catalogue/tools/living-guidelines-on-the-responsible-use-of-generative-ai-in-research>
- Euroopan parlamentti ja neuvosto. (2016). Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus, GDPR). Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>
- Opetushallitus: Tekoäly ja muuttuva lukutaito. Luettavissa: <https://www.oph.fi/fi/teemat-ja-kehittaminen/tekoaly-ja-muuttuva-lukutaito>

Päätössanat

- Hanketyössä liittyviin tutkimusetiikan kysymyksiin painottunut webinaarisarja olkoon osoituksena toimivasta css-yhteistyöstä!
- Sen tekijöillä oli kiinnostavia keskusteluja tutkimusetiikan äärellä, toivon mukaan niitä välittyi myös osallistujilla :)
- Webinaarien diaesitykset löytyvät css- ammattikorkeakoulujen intranetistä:
 - CENTRIA:
 - SEAMK: [TKI-henkilöstön koulutusten materiaalit](#)
 - SAMK: [Tutkimusetiikan webinaarit CSS-yhteistyössä – materiaalit - SAMK Into](#)
- Palautepyyntö toteutuneesta: Meneekö tämä jatkoon? Aihe- ja kehityspalautetta toteutuksesta otetaan mielellään vastaan: tutkimusetiikka@samk.fi
- **Kiitokset aktiivisesta ja innostavasta osallistumisesta !!!**

**Rauhaisaa vuoden loppua &
mukavaa uuden vuoden odotusta!**

Kiitos!

